

RAPPORT | 2022

HOVEDET, KROPPEN, KLUBBEN

Udskolingselevernes oplevelse
af 'Åben Skole' dagen

INDHOLD

3 INTRODUKTION

Formål | 3
Introduktion til læsning af rapporten | 3

5 RESUMÉ

7 BAGGRUND & METODE

Hovedet, kroppen, klubben | 7
'Åben skole' dagen | 7
Undersøgelhedsdesign | 8
Datakilder | 10

12 DEL 1: HVAD SKER DER PÅ 'ÅBEN SKOLE' DAGEN?

Spørgeskema til kontaktpersoner I | 14
Modul 1: Foreningsliv og god børnetræning | 15
Modul 2: Forberedelse til bevægelsesmodul | 16
Modul 3: Bevægelsesmodul | 17
Modul 4: Et aktivt liv i foreningslivet | 18
Spørgeskema til kontaktpersoner II | 19

21 DEL 2: UDSKOLINGSELEVERNES OPLEVELSE AF 'ÅBEN SKOLE' DAGEN

At have ansvar og selvbestemmelse | 21
At være på | 22
At gøre noget godt | 23
At indleve sig i historien | 24
At opleve energi og engagement | 25
At blive undervist i frivillighed | 26

27 DEL 3: FLERE FRIVILLIGE

Interview med to unge frivillige | 27
Spørgeskema til kontaktpersoner III | 29
Gruppeinterview med udskolings elever | 31

32 DEL 4: SAMMENFATNING & UDVIKLINGSPERSPEKTIVER

Opmærksomhedspunkter | 32
Afrunding | 34

35 REFERENCER

HOVEDET, KROPPEN, KLUBBEN

Udskolings elevernes oplevelse af 'Åben Skole' dagen

Rapporten er udarbejdet af: Marianne Friis Andersen & Lars Breum Christiansen

Udgivet: November 2022

Udgiver: Forsknings- og Implementeringscenter for Idræt, Bevægelse og Læring (FIIBL),

UCL Erhvervsakademi & Professionshøjskole, UCSYD og Syddansk Universitet

Billeder: Peter Otto Vest Hansen v. DBU Sjælland

Layout: Louise Stjerne Madsen, FIIBL
Tryk: Grafisk Center, SDU

DBU samarbejdspartnere: Tina Enestrøm, Søren Bennike & Søren Hørslev Nordtorp

INTRODUKTION

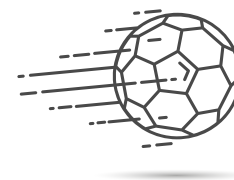
FORMÅL

Dansk Boldspil-Union (DBU) ønsker at understøtte grundskolerne i at arbejde med bevægelse og idræt i skoledagen (Folkeskoleloven §15). Ambitionen er at give alle børn lyst til at begå sig på flere måder via positive fodboldoplevelser. Udover 45 minutters bevægelse indbyder skolereformen også til et øget samarbejde mellem klub og skole – også kaldet den 'Åbne Skole'. DBU har en ambition om, at fodbolden skal fungere som middel til sundhed og læring i skolen. Som led i at indfri denne ambition, har forbundet udviklet konceptet *Hovedet, Kroppen, Klubben* (Dansk Boldspil-Union, 2018, 2019; www.dbu.dk, u.å., a).

Hovedet, Kroppen, Klubben (HKK) er et 'Åben Skole' projekt, der består af tre temadage: En trivselsdag (Hovedet), en sundhedsdag (Kroppen) og en 'Åben Skole' dag (Klubben). Sidstnævnte skal understøtte skolerne i arbejdet med den 'Åbne Skole' og bevægelse, og er samtidig et forsøg på at imødekomme de lokale klubbers behov for at få endnu flere børn og unge engageret i foreningslivet – både som aktive og som frivillige (Dansk Boldspil-Union, 2018, 2019). Som en del af den videre udvikling af HKK ønsker DBU en dybere indsigt i, hvordan udskolings eleverne oplever 'Åben Skole' dagen, og hvordan den kan medvirke til, at flere unge bliver frivillige i foreningslivet. For at opnå denne indsigt har DBU indgået et forskningssamarbejde med Forsknings- og Implementeringscenter for Idræt, Bevægelse og Læring (FIIBL). I kraft af sin udbredelse og aktiviteter udgør HKK et relevant bidrag til FIIBL's forskningsområde omhandlende samarbejder mellem skole, forening og idrætsorganisation. Undersøgelsen afdækker sammenhængen mellem indsatser og virkninger i HKK og anvender til det formål interview, observation og spørgeskemaer.

INTRODUKTION TIL LÆSNING AF RAPPORTEN

Rapporten indledes med en kort **baggrund og metode**, hvor HKK og 'Åben Skole' dagen indledningsvist præsenteres. Herefter introduceres rapportens teoretiske og metodiske ramme. På baggrund af observation af fire afviklinger af HKK og en spørgeskemaundersøgelse blandt repræsentanter fra klubber og skoler, gives der i **del 1** en indføring i, hvad der sker på 'Åben Skole' dagen. **Del 2** præsenterer analysen af otte gruppeinterview med udskolings elever og deres oplevelse af dagen. Rapportens **del 3** omhandler, hvad der skal til for at blive frivillig og indeholder bl.a. en beskrivelse af to drenges fortælling om at blive frivillig efter et HKK-forløb. **Del 4** er en sammenfatning af undersøgelsens væsentligste resultater, som leder frem til en række opmærksomhedspunkter med relevans for den videre udvikling af 'Åben Skole' dagen som en del af HKK.

RESUMÉ

Dansk Boldspil-Union (DBU) har en ambition om, at fodbolden skal fungere som middel til sundhed og læring i skolen. For at indfri ambitionen, har forbundet udviklet konceptet Hovedet, Kroppen, Klubben. Konceptet indeholder bl.a. en 'Åben Skole' dag, som skal understøtte skolerne i arbejdet med bevægelse, og hjælpe de lokale klubber med at få endnu flere børn og unge engageret i foreningslivet. På dagen får udskolingseleverne en forsmag på, hvordan det er at være frivillig. De får ansvaret for at afvikle forskellige aktiviteter for de yngre elever og møder til sidst en repræsentant for den lokale klub.

Formålet med denne undersøgelse er at tilvejebringe viden om, hvordan udskolingselever oplever 'Åben Skole' dagen, og hvordan dagen kan medvirke til, at flere unge bliver frivillige i foreningslivet. Undersøgelsen bygger på følgende datakilder:

Observationer af fire afviklinger

Gruppeinterviews med udskolingselever

Interview med projektledere og gennemgang af undervisningsmaterialer

Spørgeskema til kontaktpersoner i hhv. klub og skole fra de seneste afviklinger af 'Åben Skole' dagen

Interview med to unge, der er blevet frivillige efter 'Åben Skole' dagen

'Åben Skole' dagen starter med et instruktørbaseret oplæg omkring frivillighed. De unge giver udtryk for, at de har svært ved at koble den abstrakte viden om frivillighed og foreningsliv til egen verden. En del af undervisningen omhandler også konkrete værktøjer og forberedelse til afviklingen af aktiviteter senere på dagen. Når undervisningens indhold kan omsættes til praksis, oplever de unge det mere relevant. De har en positiv oplevelse af selv at være aktive og eksperimenterende, og føler at det styrker deres praksiserfaringer.

Undersøgelsen viser også, at de unge har en positiv oplevelse af at have ansvaret for aktiviteterne. Det har en afgørende positiv betydning for de unge, at de oplever, at de gør noget godt for andre, og at de løser opgaven sammen med deres kammerater. På 'Åben Skole' dagen oplever de unge at være selvstændige og betydningsfulde rollemodeller, og de oplever at deres fælles indsats gør en forskel for andre og bliver værdsat. De unge oplever at lykkes gennem en praktisk opgave, og de får direkte respons på deres handlinger fra de yngste børn, hvilket påvirker deres engagement og følelser positivt. De føler sig nyttige, og dagen opleves som god og meningsfuld, som medvirker til at øge deres tro på egne evner. Derudover gør de unge sig nogle gode erfaringer med underviserrollen, som for de fleste er relativt uvant. En del unge savner mere vejledning, støtte og feedback fra de voksne under afviklingerne. Derudover opleves afviklingen med de yngste børn som udmattende, da det stiller store krav til de unges indlevelse og engagement, og da de står for den samme station flere gange.

Der er en god sammenhæng mellem de unges motiver for frivilligt arbejde og 'Åben Skole' dagens aktiviteter. Disse motiver vedrører: at føle sig nyttig og gøre en forskel for andre; at få gode oplevelser sammen med andre; at tilegne sig brugbare kvalifikationer; og at lære gennem praksis for at opdage egne styrker og svagheder.

De unges samlede oplevelse af 'Åben Skole' dagen kan medvirke til at øge deres incitament for at blive frivillige, og dagen har et potentiale i forhold til at få aktiveret flere unge i foreningslivet.

Der er dog en stor del af de unge, som ikke ser det som noget for dem eller prioriterer andre ting i deres fritid. Men dagen puster til gløderne for nogle af de unge, som har en grundlæggende interesse. De unge oplever det som positivt, når der er en synlig, involverende og aktiv klubperson tilstede, men der er flere steder behov for en tydeligere åben dør fra foreningerne.

DON'T
FEED
THE
DINOSAUR

BAGGRUND & METODE

HOVEDET, KROPPEN, KLUBBEN

Skolereformens indtræden i 2014 afstedkom et øget fokus på bevægelse i løbet af skoledagen, samt et forøget fokus på i højere grad at invitere 'samfundet udenfor' ind i skolen – hvilket også kaldes den 'Åbne Skole' (Folkeskoleloven §3 stk. 4-5, §15 og §33 stk. 9). På den baggrund så *Hovedet, Kroppen, Klubben* (HKK) dagens lys i 2016/2017. Ifølge DBU er konceptets overordnede vision at inspirere, skabe og opretholde interessen for fodbold. HKK skal skabe værdi for både skole, klub såvel som for forbundet selv og medvirke til at forløse fodboldsportens potentiale som læringsmiddel. HKK er forankret i tre kerneværdier:

Inspirere og udvikle - klubudvikling og frivillighed.

Skabe glæde og begejstring - nye aktive medlemmer, fodbold som læringsmiddel, inspiration til lærere og nye værktøjer til klubberne

Gøre en forskel - for skoler og klubber (Dansk Boldspil-Union, 2018)

Tilblivelsen af HKK gennemgik fire følgende faser: a) undersøgelse, behovsafdækning og udvikling af konceptet; b) pilottests med skoler; c) evaluering af 'Åben Skole' dagen med klubberne og; d) første fulde sæson i 2018. Udviklingsprocessen mandede konkret ud i tre fleksible temadage:

En Trivselsdag - Hovedet
En Sundhedsdag - Kroppen
En 'Åben Skole' dag - Klubben

De tre temadage er forankret i WHO's brede sundhedsbegreb (den sociale, mentale og fysiske sundhed), og de har alle fodbolden som læringsmiddel. Temadagene er målrettet ind- og udskolingen og er en kombination af klasseundervisning og bevægelse. Det er muligt for både skoler og klubber at tilmelde sig HKK, og konceptet har en egenbetaling på 4500 kr. (kan enten deles mellem de to parter eller betales fuldt af den ene). Trivsels- og Sundhedsdagen afvikler og faciliterer skolerne selvstændigt med udgangspunkt i et downloadmateriale og en fyldestgørende lærermanual. 'Åben Skole' dagen afvikles af to DBU-instruktører i den lokale fodboldklub (Dansk Boldspil-Union, 2018, 2019; www.dbu.dk, u.å., b).

'ÅBEN SKOLE' DAGEN

DBU's mål med 'Åben Skole' dagen er at skabe oplevelser for børn og unge, der inspirerer, rekrutterer og fastholder. På dagen skal udskolingseleverne have en forsmag på, hvordan det er at være frivillig, og lære om at være instruktør og rollemodel for indskolingseleverne. I løbet af dagen får de ældste elever ansvaret for at afvikle forskelligartede og sjove aktiviteter for de yngre elever. Nogle af aktiviteterne er fodboldrelaterede, andre er ikke (Dansk Boldspil-Union, u.å., a, b & c). 'Åben Skole' dagen er for indskolingen og bygget op omkring "det at gå til noget". Dagen handler om, at give de yngste elever et indblik i og forståelse af, hvad det vil sige at være et aktivt medlem i en forening. Dagens højdepunkt er bevægelsesmodulet, hvor indskolingseleverne skal agere 'Miniagenter' for "Agent Supersund" og hjælpe til i kampen om at redde "Frugtland" fra den onde "Grev Mug". Dagen rundes af med udlevering af diplomer og der er mulighed for, at en repræsentant fra den lokale klub kan holde et kort oplæg (Dansk Boldspil-Union, u.å., d).

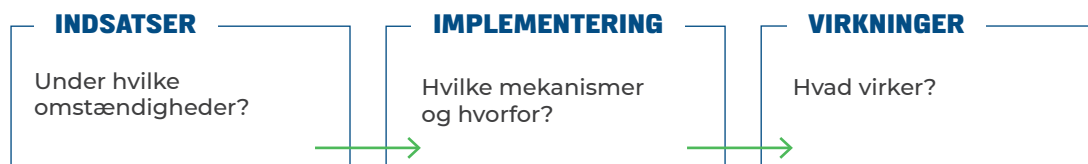
UNDERSØGELSESDSIGN

Undersøgelsen tager afsæt i en forandringsteoretisk tilgang, der kan tydeliggøre de centrale processer, hvorigennem en forandring sker. Udvikling og analyse af en specifik forandringsteori kan bidrage til at skabe klarhed om sammenhænge mellem det, man gør, og det man tilstræber at opnå. Udviklingen af en teoretisk forandringsteori er dermed et forsøg på at simplificere og forstå mulige, komplekse årsags-virkningsmekanismer (Funnell & Rogers, 2011). Se visualiseret i figur 1.

Figurens pile symboliserer sammenhænge og dynamikker (årsags-virkningsmekanismer) mellem en specifik forandrings forskellige bestanddele. I udviklingsfasen af en forandringsteori, tages der afsæt i hypoteser eller antagelser om, hvad der forventes at virke for hvem og under hvilke omstændigheder (Pawson & Tilley, 1997).

I denne undersøgelse bygger den indledende forandringsteori af HKK på gennemgang og analyse af DBU's egne undervisningsmaterialer (Dansk Boldspil-Union, a, b & c) samt interview med projektledere i HKK. Der blev desuden taget udgangspunkt i udvalgte didaktiske modeller, der tilbyder en ramme for at analysere, beskrive og evaluere undervisning og aktiviteter (Hiim & Hippe, 2004; Hovgaard, 2017). Det indledende arbejde udgør tilsammen forandringsteorien, hvorfra undersøgelsens dataindsamling og -behandling tog sit afsæt.

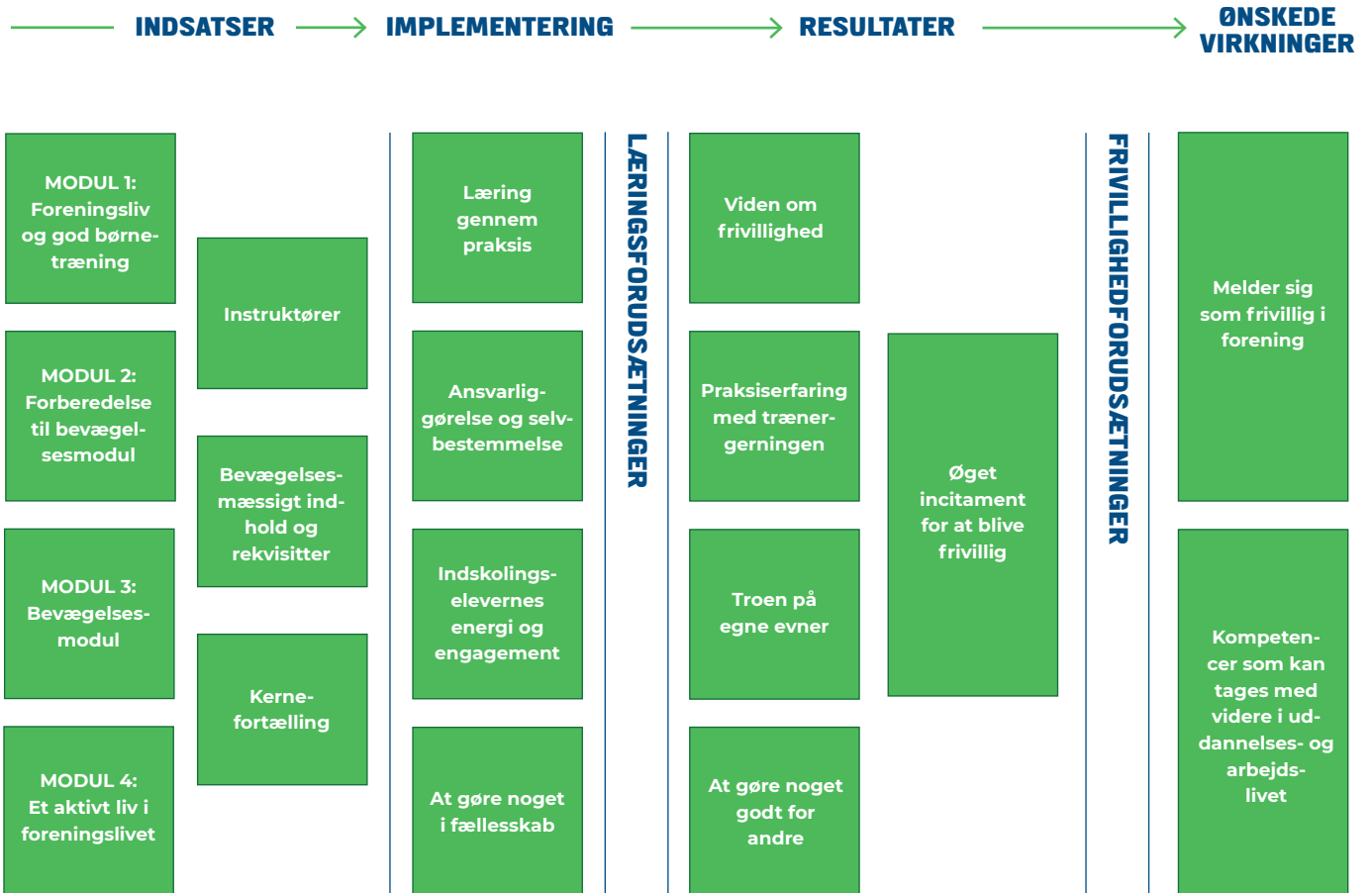
I figur 2 ses den udviklede model, hvor elementer i HKK leder til forventede resultater og i sidste ende den ønskede virkning om, at flere unge får interesse for frivilligt arbejde i en forening. Undersøgelsen fokuserer på udskolingseleverne og søger at afdække og belyse indsatserne i 'Åben Skole' dagen, med henblik på at stimulere den videre udvikling af HKK. Det gøres ved anvendelse af forskellige datakilder, som præsenteres i det følgende afsnit.

FIGUR 1: De tre dele i en forandringsteori (adapteret fra Pawson & Tilley, 1997)

FORANDRINGSTEORI

FIGUR 2: Forandringsteori til evaluering af 'Åben Skole' dagen

DATAKILDER

1. Observationer af fire afviklinger

I maj-juni 2022 blev der fortaget observationer af fire afviklinger af 'Åben Skole' dagen. De deltagende skoler varierede ift. område, størrelse og socio-økonomisk baggrund (tabel 1). Skolerne havde ingen forudgående erfaring med afvikling af 'Åben Skole' dagen.

Observationerne var systematiseret med afsæt i forandringsteorien, med særligt fokus på instruktørernes adfærd samt udskolingselevernes undervisningsform, adfærd og reaktioner undervejs i modulerne. Derudover medvirkede observationerne til at kvalificere de efterfølgende gruppeinterviews.

2. Gruppeinterviews med udskolingselever

I maj-juni 2022 gennemførte FIIBL otte gruppeinterviews med udskolingselever fra de fire observerede afviklinger af 'Åben Skole' dagen. Med sigte på varia-

tion i grupperne blev udskolingseleverne udvalgt på baggrund af observationerne og i samarbejde med elevernes lærere. Interviews fandt sted på elevernes skoler i dagene umiddelbart efter afviklingen. I hvert interview deltog to til seks udskolingselever, og det havde en varighed af 35-45 minutter.

Formålet var at tilvejebringe viden om og indsigt i: a) hvordan udskolingseleverne oplevede mødet med DBU, instruktørerne, HKK og indskolingseleverne; b) udskolingselevernes oplevelse af egne evner til at håndtere opgaven; og c) udskolingselevernes refleksioner over frivilligt engagement. Det semistrukturerede interview var forankret i forandringsteorien, og derudover fungerede dele af interviewet som verificering af de forudgående observationer.

I alt inkluderes gruppeinterviews med 28 udskolingselever i alderen 13-16 år - 14 drenge og 14 piger. Størstedelen af eleverne havde erfaring med foreningsliv (fx gymnastik, kampsport, dans, håndbold), og en stor del af elevgruppen havde forudgående

TABEL 1: Oversigt over de fire skoler, der deltog i observation (pkt. 1) og gruppeinterviews (2)

SKOLENS PLACERING	ELEV TAL	SOCIOØKONOMISK REFERENCE 2020/2021*	ÅRGANGE SOM DELTOG I 'ÅBEN SKOLE' DAGEN	SÆRLIGE KENDETEGN
Større by på Sjælland - ca. 23.000 indbyggere	345	7,4	0. og 2. årgang 7. årgang	Få elever med foreningserfaring og en stor elevgruppe med anden etnisk baggrund end dansk.
Landsby på Sjælland - ca. 2000 indbyggere	619	8,1	2. årgang 7. årgang	Ikke alle elever fra 7. årgang deltog, da det var frivilligt.
Mindre by på Sjælland - ca 10.000 indbyggere	582	8,1	Før-skole-børn 8. årgang	De yngste elever var før-skole-børn (opstart efter sommerferien).
Større by på Sjælland - ca. 34.000 indbyggere	1059	7,6	1. & 2. årgang 8. årgang	8. årgang var en idrætsklasse.

*Socioøkonomisk refererer til elevernes sociale og økonomiske baggrund, mens referencer fortæller, at tallet kan bruges som et sammenligningsgrundlag for skolens faktisk opnåede karakterer jf. Børne- og Undervisningsministeriet (<https://uddannelsesstatistik.dk/pages/grundskolen.aspx>).

fodbolderfaring. Nogle var stadig aktive foreningsmedlemmer, mens andre ikke var. Hovedparten havde ikke erfaring med frivillighed. De, der havde frivillighedserfaring, havde erhvervet den gennem trænergerningen og ved at hjælpe til i forbindelse med forskellige sociale arrangementer.

3. Interview med projektledere og gennemgang af undervisningsmaterialer

I efteråret 2021 blev der foretaget interview med to centrale projektledere i HKK. De to projektledere har det overordnede ansvar for koordination og afvikling af HKK. Formålet med interviewet var at opnå indsigt i de overordnede rammer i 'Åben Skole' dagen. Projektlederne blev interviewet sammen. Det foregik via Teams og havde en varighed på ca. 30-45 minutter. Sideløbende med forberedelse til og gennemførelse af interviewet foretog FIIBL en gennemgang af DBU's egne undervisningsmaterialer omhandlende HKK.

4. Spørgeskema til kontaktpersoner i hhv. klub og skole fra de seneste afviklinger af 'Åben Skole' dagen

I efteråret 2021 og foråret 2022 blev der udsendt invitation til deltagelse i et online spørgeskema til kontaktpersoner fra klubber og skoler, der for nyligt havde afviklet HKK. Spørgeskemaet indeholdt bl.a. spørgsmål om motiver for deltagelse, tilfredshed med elementer i HKK og oplevede effekter af forløbet. De blev desuden spurgt til, om de kunne etablere kontakt til unge, som var blevet frivillig på baggrund af 'Åben Skole' dagen. Der var i alt 28 deltagere i spørgeskemaet: 12 lærere og 3 ledere fra skolerne, samt 7 trænere og 6 bestyrelsesmedlemmer/ledere fra klubberne. Langt størsteparten har afviklet HKK én gang og vurderer sig selv til middel ift. skolens fokus på bevægelse, forældrenes socio-økonomi og samarbejde med foreninger.

5. Interview med unge frivillige

I februar 2022 blev der foretaget interview med to unge, som var blevet frivillige på baggrund af 'Åben Skole' dagen. Kontakten til de unge blev etableret på baggrund af spørgeskemaet til kontaktpersoner. Formålet med interviewet var at undersøge, hvordan de unge var blevet frivillige, og hvordan 'Åben Skole' dagen eventuelt var en katalysator herfor. De unge blev interviewet sammen, det foregik via Teams og havde en varighed på 30-45 minutter.

DEL 1: HVAD SKER DER PÅ 'ÅBEN SKOLE' DAGEN?

På baggrund af observationer og DBU's egne materialer (Dansk Boldspil-Union, u.å., a, b & c), stilles der i denne del af rapporten skarpt på de konkrete indsatser og på resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen. 'Åben Skole' dagen målrettet udskolingselever består fire moduler:

MODUL 1: *Foreningsliv og god børnetræning*, hvor udskolingseleverne introduceres til foreningsliv i Danmark og for elementerne i god børnetræning. Varighed 90 minutter.

MODUL 2: *Forberedelse til bevægelsesmodul*, hvor udskolingseleverne gør klar til den praktiske del med indskolingseleverne. Varighed 30 minutter.

MODUL 3: *Bevægelsesmodul*, hvor de yngste elever deltager, og hvor de ældste står for afviklingen i små grupper på hver deres station. Varighed 120 minutter.

MODUL 4: *Et aktivt liv i foreningslivet*, hvor dagen rundes af og hvor den lokale klubrepræsentant deltager og inviterer udskolingseleverne til at blive frivillige. Varighed 30-45 minutter.

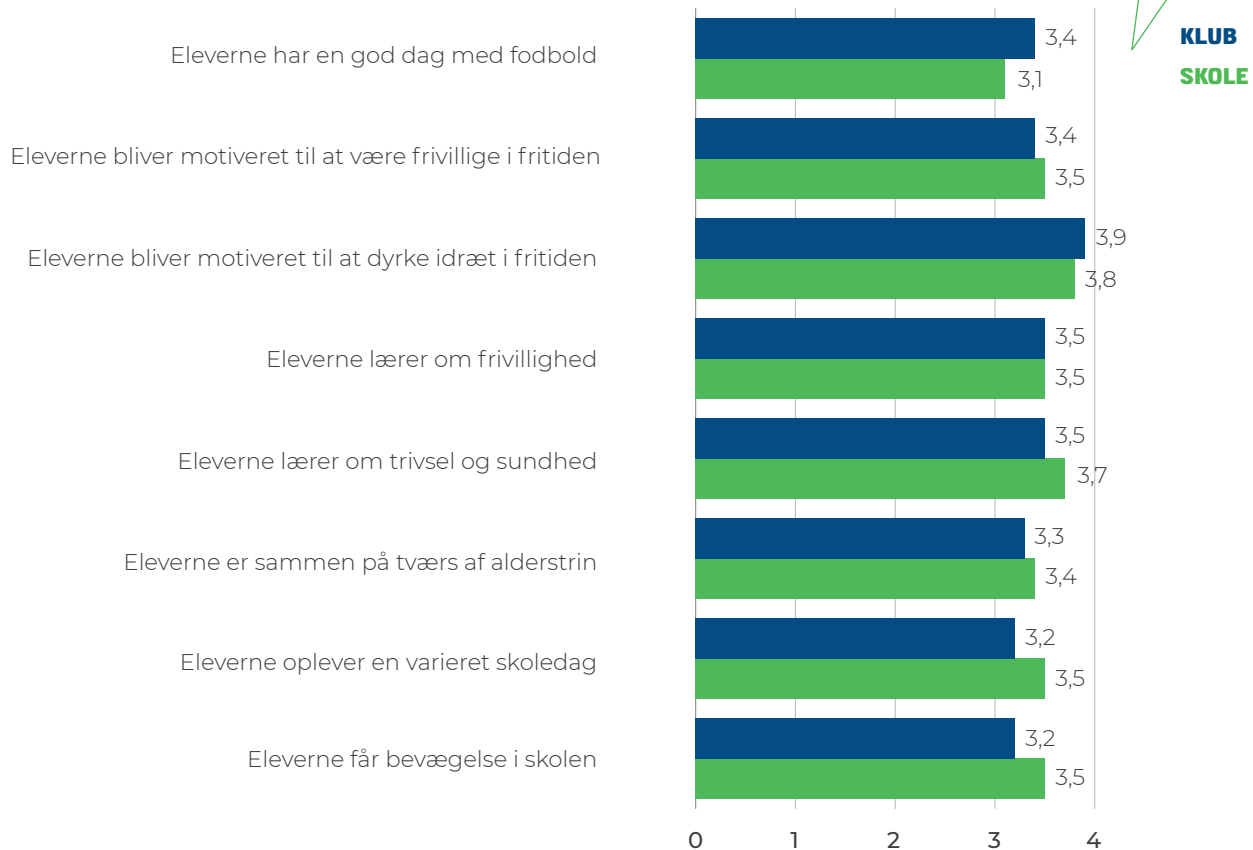
SPØRGESKEMA TIL KONTAKTPERSONER I

Baseret på svar fra 12 lærere og 3 ledere fra skoler, samt 7 trænere og 6 bestyrelsesmedlemmer/ledere fra klubber.

Hvor vigtige er følgende formål for klubben/skolens deltagelse i Hovedet, Kroppen, Klubben?

Ikke vigtigt (1), lidt vigtigt (2), vigtigt (3) og meget vigtigt (4)

Alle begrundelser er *vigtige* eller *meget vigtige* for de fleste. Højest ligger, at *elever bliver motiveret til at dyrke idræt i fritiden, og at de lærer om trivsel og sundhed.*

INFO!

PÅ TVÆRS AF SKOLERNE

... angives det, at alle klassetrin fra 0.-9. har været deltagende i 'Åben Skole' dagen. Flest skoler angiver deltagelse fra 2., 3. og 8. klassetrin.

49

... udskolingselever deltog i gennemsnit i afviklingerne.

MODUL 1: FORENINGSLIV OG GOD BØRNETRÆNING (90 MINUTTER)

INDHOLD

- Modulet handlede om foreningsliv i Danmark og eleverne blev introduceret for forskellige foreningstyper og frivillighed.
- Pædagogiske og didaktiske principper i god børnetræning blev gennemgået (fx Spilhjulet og vis-for-klar-vis) og havde til hensigt at sætte udskolings eleverne i stand til at håndtere den efterfølgende undervisningssituation.
- Eleverne blev præsenteret for, at dagens hovedformål var, at alle indskolings eleverne skulle have en god oplevelse. Herunder fokus på at være en god rollemodel og indlevelse i historien om "Frugtland".

FORM

- Undervisningen var organiseret som traditionel, stillessiddende undervisning med en tydelig instruktør, som ved hjælp af store slides i fysisk format, gennemgik indholdet.
- Instruktøren forsøgte at inddrage eleverne ved at stille spørgsmål som fx "Hvad er en forening?" og "Hvad kendetegner en god lærer?". Eleverne fik i nogle tilfælde mulighed for at drøfte med en makker, inden svarene blev vendt i plenum.
- Modulet blev gennemført i klubhuset, hallen eller i indgangsparti til idrætscenter, hvor eleverne sad nogenlunde samlet.

ELEVERNES ADFÆRD

- Elevgruppen varierede fra at være samme klasse/årgang til at være en blanding på tværs af flere årgange.
- Eleverne var stille og lyttede, og det var de samme få elever, som bød ind i undervisningen. I takt med, at indholdet bevægede sig mod et mere praksisrettet niveau, blev også flere af eleverne aktive.
- Undervejs interagerede de med hinanden med smil, grin og småsnak. Især afspilningen af lydklippet med historien om "Frugtland" gav anledning til smil og latter blandt en stor del af eleverne.

INSTRUKTØRENS ADFÆRD

- Instruktørens adfærd var tydelig og styrende. Elevernes input blev, fra instruktørens side, mødt med ros, anerkendelse og forståelse.
- Instruktøren var opmærksom på at forklare komplicerede ord og begreber og kobledes gerne indholdet i oplægget med kendte eksempler fra elevernes hverdag. Der blev anvendt slang, ironi og selvironi, hvilket elevgruppen reagerede positivt på.
- Instruktørerne udviste en evne til at afveje stemningen blandt den specifikke elevgruppe og tilføjede enten en ekstra pause eller afkortede den samlede tidsramme, hvis behovet opstod.

MODUL 1

MODUL 2: FORBEREDELSE TIL BEVÆGELSESMODUL (30 MINUTTER)

INDHOLD

- Eleverne blev delt i otte grupper (3-8 i hver) og fik herefter udleveret en manual og rekvisitter til en specifik bevægelsesaktivitet (station). Eleverne fik det fulde ansvar for at klargøre og planlægge deres aktivitet.
- Udskolingseleverne skulle indbyrdes aftale rollefordelingen og evt. tilpasningsmuligheder af aktiviteten.
- Kernefortællingen om "Frugtland" gennemsyrede såvel aktivitetens navn, udformningen af rekvisitter, som selve opbygningen af aktiviteten.

FORM

- Modulet foregik udendørs på et større areal med boldbaner, hvor udskolingseleverne blev involveret ved at få ansvaret for deres egen aktivitet.
- Instruktøren havde den overordnede styring af undervisningen, som var organiseret med kortere fællessekvenser med snak i plenum. Sekvenserne havde indledende og afsluttende karakter.
- Der var varierende forskelle i, hvor krævende klargøringen af den enkelte station var. Derfor blev nogle af grupperne hurtigere færdige end andre, og de brugte ventetiden på gå rundt og besøge hinanden.

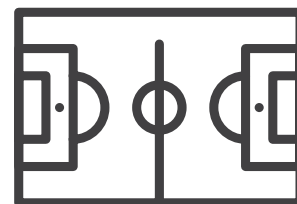
ELEVERNES ADFÆRD

- Elevers adfærd i modulet var præget af ansvarlighed og deltagelse. Flere kom med input i fællessekvenserne og de gik straks i gang med at forstå selve aktiviteten og forberede klargøringen.
- Eleverne aftalte på egen hånd den indbyrdes rollefordeling, hvor nogle havde en mere fremtrædende funktion end andre – men alle havde en rolle.
- Flere af eleverne udviste en legende og eksperimenterende tilgang til rekvisitterne, som de selv afprøvede – både i og på tværs af grupperne.

INSTRUKTØRENS ADFÆRD

- Instruktøren var tydelig igangsætter og afslutter, og herimellem trådte instruktøren mere i baggrunden og faciliterede elevernes klargøringsproces ved enten at give konkrete handlingsanvisninger (fx hvor en station skulle placeres) eller ved at vejlede grupperne til selv at finde frem til en fælles løsning.
- Instruktøren gennemgik løbende alle stationerne for at sikre sig, at de var klar til afvikling.
- Ved modulets afslutning kaldte instruktøren alle eleverne sammen for at give dem en 'peptalk', hvori udskolingselevernes betydning som rollemodeller for indskolingseleverne blev særligt fremhævet.

MODUL 2

MODUL 3: BEVÆGELSESMODUL (120 MINUTTER)

INDHOLD

- Hovedindholdet var aktiviteter med høj intensitet, hvor indskolingseleverne internt konkurrerede i hold, men med det fælles mål, at de skulle samle så mange vitaminer som muligt. Al indhold i modulet refererede til og det fiktive univers, "Frugtland".
- Nogle aktiviteter var fodboldrelaterede andre havde karakter af fangeleg eller stafet. Efter en forudbestemt tidsramme optjente den samlede gruppe af indskolingselever en mængde fiktive vitaminer, som udskolingseleverne uddelte, som en belønning for indsatsen.
- Efter endt afvikling pakkede udskolingseleverne deres bevægelsesstation sammen.

FORM

- Undervisningens form var præget af medbestemmelse, involvering og deltagelse, hvor 3-6 udskolingselever var ansvarlige for at afvikle deres egen aktivitet for en gruppe bestående af 6-10 indskolingselever.
- Instruktørerne varetog den overordnede styring af undervisningen (tidtagning, stationsoversigt, oprydning), men det var udskolingseleverne, der forestod selve undervisningen af indskolingseleverne.
- På stationerne strukturerede udskolingseleverne deres undervisningsseance med afsæt i en fælles instruktion og igangsættelse fulgt af selve aktivitetsafviklingen - med opmuntring og instruktion undervejs, hjælp og evt. deltagelse.

ELEVERNES ADFÆRD

- Udskolingselevernes handlinger og adfærd var præget af ansvarlighed, engagement, initiativ og indlevelse. Eleverne påtog sig de indbyrdes aftalte roller, hvor nogle trådte i forgrunden. Nogle skiftede undervejs i løbet modulet, andre gjorde ikke.
- De brugte kroppen og stemmen til at forklare med, og de talte langsomt i et sprog tilpasset målgruppen.
- Indskolingseleverne blev opmuntret med verbale tilskyndelser, hvor udskolingseleverne jubede, heppede og klappede med fokus på indsatsen – ej på resultatet. Udskolingseleverne reagerede positivt (smil og grin), når de oplevede, at de yngre elever havde sjovt.

INSTRUKTØRENS ADFÆRD

- Den ene instruktør agerede "Agent SuperSund" og var i forgrunden, tog sig af tidsstyringen, indsamling af vitaminer samt grupperotation på bevægelsesstationerne.
- Den anden instruktør var i baggrunden og sørgede for, at de ældste elever var klar til at tage imod indskolingseleverne ude på stationerne. Instruktøren roste og anerkendte udskolingselevernes indsats ved afviklingen af bevægelsesaktiviteterne.
- Ved modulets afslutning trådte instruktøren i forgrunden og organiserede den fælles oprydning med tydeligt krav om at deltagelse i oprydningen var en forudsætning for, at eleverne kunne få fri fra skole.

MODUL 3

MODUL 4: ET AKTIVT LIV I FORENINGSLIVET (30-45 MINUTTER)

INDHOLD

- I modulet blev der samlet op på elevernes erfaringer fra bevægelsesmodulet og perspektiveret til, hvordan indholdet i de tre forrige moduler kan kobles til et frivilligt arbejde i foreningslivet.
- En klubperson fik mulighed for at få taletid og fortælle eleverne om den lokale fodboldklub. Der var variation i forhold til om og hvor meget klubpersonen udnyttede taletiden.
- Dagen blev afrundet, og i nogle tilfælde fik eleverne selv mulighed at tage et "Frivillighedspostkort" med sig hjem til eventuel udfyldelse.

FORM

- Undervisningen var organiseret som traditionel klasseundervisning, hvor instruktøren havde ordet i hovedparten af tiden. Instruktøren forsøgte at inddrage og aktivere eleverne ved at stille spørgsmål til deres oplevelser fra bevægelsesmodulet.
- Interaktionen mellem underviser og eleverne foregik på underviserens initiativ. Eleverne med hånden oppe blev inviteret ind i samtalen, og nogle gange spurgte instruktøren nogle specifikt udvalgte elever.
- Modulet blev gennemført samme sted som dagens første modul, hvilket medførte, at eleverne var placeret ved traditionelle stole og borde, andre i sofaer, på gulvet, på borde og på bænke.

ELEVERNES ADFÆRD

- I modulet var der få elever, der rakte hånden op, når instruktøren stillede spørgsmål i plenum.
- Eleverne var stille og lyttede, men de var særligt aktive med håndsoprækningen, da de fik muligheden for at dele deres egne oplevelser fra bevægelsesmodulet med den øvrige elevgruppe.
- Undervejs interagerede udskolingseleverne med hinanden med småsnak, og derudover var deres adfærd præget af moderat engagement og stor lyst til få fri fra skole.

INSTRUKTØRENS ADFÆRD

- Instruktøren var tydelig og påtog sig ansvaret for styringen og rammesætningen af undervisningen.
- Instruktøren mødte elevernes input med forståelse og anerkendelse.
- Når instruktøren gjorde brug af slang, ironi og selvironi, reagerede elevgruppen positivt.

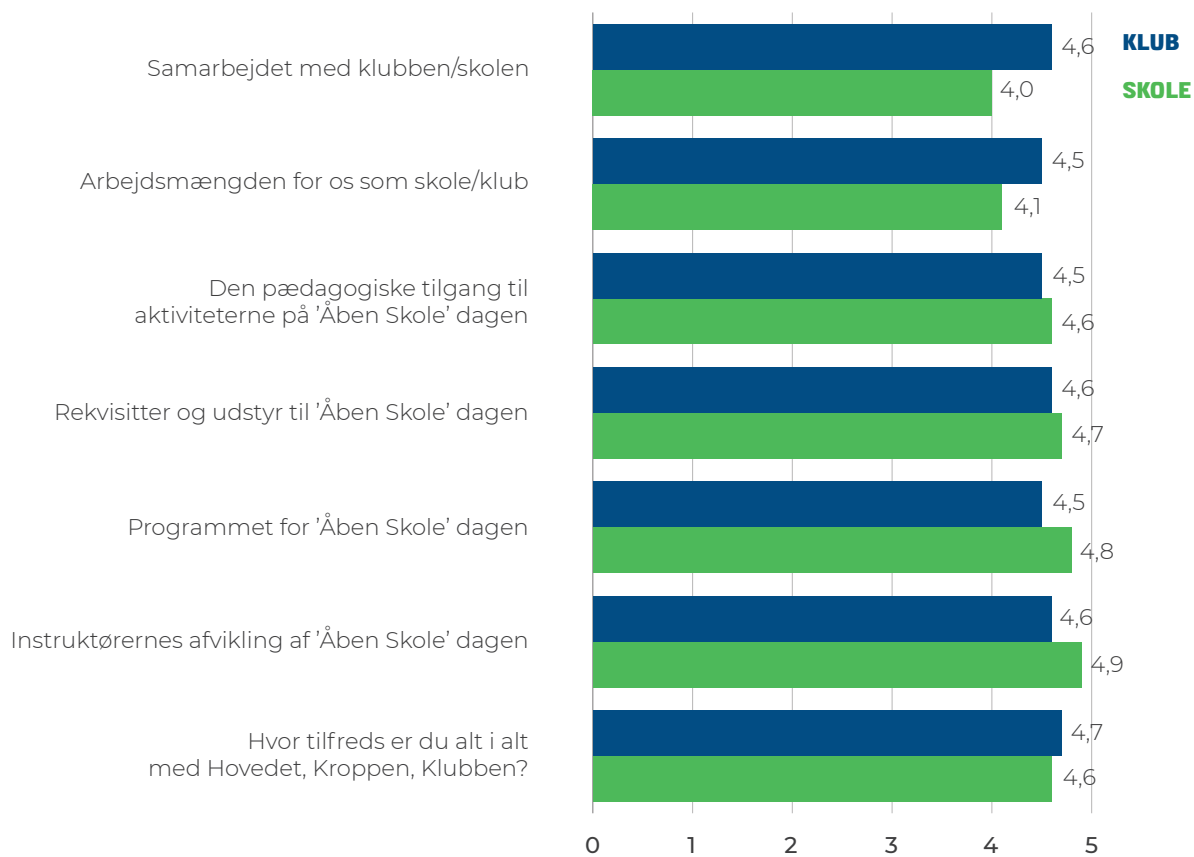
SPØRGESKEMA TIL KONTAKTPERSONER II

Baseret på svar fra 12 lærere og 3 ledere fra skoler, samt 7 trænere og 6 bestyrelsesmedlemmer/ledere fra klubber.

Hvor tilfreds er du med følgende dele af Hovedet, Kroppen, Klubben?

Meget utilfreds (1), utilfreds (2), hverken eller (3), tilfreds (4) og meget tilfreds (5).

Overordnet er klubber og skoler *meget tilfredse* med HKK, instruktører, program og rekvisitter. Enkelte skoler er utilfredse med samarbejdet med klubberne.

DEL 2: UDSKOLINGSELEVERNES OPLEVELSE AF 'ÅBEN SKOLE' DAGEN

På baggrund af de otte gruppeinterview sættes der i denne del fokus på udskolings elevernes oplevelse af 'Åben Skole' dagen. Målsætningen hos DBU er, at dagen skal inspirere de ældste elever til at involvere sig i frivilligt arbejde. Dette søges indfriet ved at tilbyde udskolings eleverne erfaring med, hvordan det er at være instruktør og rollemodel for indskolings eleverne. De otte gruppeinterviews er analyseret og resultatet heraf præsenteres i fem hovedtemaer, der primært omhandler bevægelsesmodulet og et tema, der omhandler introduktionen til foreningsliv og god børnetræning:

At have ansvar og medbestemmelse

At være på

At gøre noget godt

At indleve sig i historien

At opleve energi og engagement

At blive undervist i frivillighed

AT HAVE ANSVAR OG SELVBESTEMMELSE

Udskolings eleverne fortæller, at de gør sig særligt umage i bevægelsesmodulet, da de ved, at netop deres indsats har en stor betydning for indskolings elevernes helhedsoplevelse af 'Åben Skole' dagen. Denne indsats kræver en høj grad af indlevelse og deltagelse fra udskolings eleverne side. Der tegner sig et billede af, at udskolings eleverne oplever et særligt ansvar overfor indskolings eleverne, og at dette ansvar er forankret i et ønske om ville at gøre en forskel og hjælpe andre. Eleverne fortæller:

" (...) Man følte sig sådan "stor", når man havde ansvaret." (dreng)

"Man kunne godt mærke, at de så op til os. Altså man kunne godt mærke, at de havde respekt for os." (pige)

Som citaterne indikerer, følger der en modenhed og respekt i halen på ansvarliggørelsen, hvilket udskolings eleverne erfarer positivt. Derudover oplever eleverne en høj grad af selvbestemmelse:

"Det var virkelig det fede, fordi ens lærer var HELT derovre, og man kunne bare selv bestemme. (...) Og man lavede det jo stadigvæk." (pige)

Eleverne fortæller, at de sjældent før har prøvet kræfter med en så høj grad af selvbestemmelse, som de oplever i forbindelse med bevægelsesmodulet. Ydermere udtrykker udskolings eleverne, at den høje grad af selvbestemmelse ikke har en negativ indflydelse på deres selvdisciplin og engagement - snarere tværtimod. Adspurgt direkte til, hvad der gør særligt indtryk ved dagen, fremhæver udskolings eleverne entydigt:

"At vi fik lov til at bestemme." (dreng)

Den tydelige ansvarliggørelse kan også have en bagside. Nogle af eleverne oplever, at ansvarliggørelsen gør det uklart, hvad der konkret skal ske på dagen. Dette skaber en oplevelse af usikkerhed, idet nogle af eleverne ikke ved, hvilke opgaver de skal løse.

" (...) Han [instruktøren, red.] startede næsten bare ud med at sige, "I er instruktører for i dag. Vi skal næsten ikke gøre noget. Det er jer, der styrer det hele!" Og vi er bare en flok 8. klasser (...)." (dreng)

Som citatet indikerer, oplever nogle af eleverne en grad af usikkerhed og forventningspres i forbindelse med tildelingen af underviserrollen.

Flere af eleverne giver udtryk for, at de i nogle tilfælde oplever, at ansvarliggørelsen vægter højere end at få løst opgaven:

"Når man spurgte om et eller andet, var det mere: "Hvad synes I?". Det fuckede med min hjerne." (dreng)

Det ovenstående citat viser, at det kan være forbundet med både forstyrrelse og frustration for eleverne selv at stå med det fulde ansvar. Derudover er citatet en indikation på, at den høje grad af selvbestemmelse er uvant for nogle af eleverne, hvorfor nogle oplever et større behov for voksenstøtte end andre. Nogle af eleverne erfarer, at mangle voksenstøtte i **"at blive hjulpet på vej"**, i stedet for blot at få at vide, at de selv skal finde frem til løsningen.

AT VÆRE PÅ

Der tegner sig et billede af, at udskolingseleverne oplever det som en udfordring at varetage undervisningen for indskolingseleverne. De fortæller, at de oplever at indtage en anden (underviser-)rolle end vanligt, og at denne nye rolle er særdeles krævede. Nogle af eleverne har prøvet at undervise før (i skolen eller i en forening), men for størsteparten er det relativt uvant at undervise. Denne uvante situation afføder nervøsitet blandt nogle af eleverne, og de oplever det fordelagtigt at have en god makker samt tydelig rollefordeling i grupperne. Udskolingseleverne fortæller entydigt, at de får erfaringer med en række pædagogiske udfordringer, mens de underviser indskolingseleverne. Disse udfordringer har primært karakter af adfærdsregulering, hvor udskolingseleverne arbejder med at tøjle indskolingselevernes energiniveau. Eleverne beretter, at det er svært at få etableret den fornødne ro blandt de yngste elever, men at de (ved at prøve sig frem) kommer i mål med at løse de opståede udfordringer. Flere af eleverne giver udtryk for, at de får greb om udfordringerne med målgruppen:

"Når man rent faktisk fik dem [indskolingseleverne, red.] til at sætte sig ned. Og man fik talt til dem. Og de begyndte. Så blev man lidt glad (...)." (pige)

Det er forbundet med en positiv følelse, når udskolingseleverne oplever at have succes med at undervise. Det har således betydning, for eleverne, når de oplever at kunne fuldføre den stillede opgave: At undervise indskolingseleverne. Nogle af eleverne fortæller, at det både er svært og lærerigt at stifte bekendtskab med underviserrollen.

Direkte adspurgt til, hvad udskolingseleverne oplever, at 'Åben Skole' dagen giver dem, svarer de lederegenskab samt erfaring med at undervise yngre børn – herunder erfaring i at bruge af nogle de præsenterede pædagogiske og didaktiske greb (fx "Spilhjulet" og "vis-forklar-vis"). Flere af eleverne fortæller, at de har en positiv oplevelse, når de skal omsætte "teorien" fra Modul 1 til praksis i bevægelsesmodulet. En del af eleverne udtrykker, at de oplever en vis grad af overførbare af nogle af elementerne fra dagens første modul. Interviewene viser, at udskolingseleverne oplever at de er meget "på", og at konsekvensen heraf er, at de bliver meget trætte undervejs i bevægelsesmodulet. De bliver trætte af det praktiske (fx hente bolde) og af det pædagogiske omkring aktiviteterne. De er ikke i tvivl om, at de er mere trætte end efter en normal skoledag. Udskolingseleverne oplever, at trætheden i særdeleshed opstår efter pause i bevægelsesmodulet, og at trætheden har indflydelse på deres indlevelse og engagement. En af eleverne forklarer:

" (...) Det var lidt svært, der ved det sidste hold. At give dem den oplevelse, som de første fik. Det kunne godt være lidt svært. Men når man ligesom skal fortælle historien, og forklare dem hvordan de skal gøre og sådan, så kan det godt være lidt hårdt i hovedet at skulle forklare det otte gange (...)." (pige)

Udskolings eleverne fremhæver, at deres energiniveau falder i løbet af de otte undervisningsseancer, og de oplever, at der er forskel i den oplevelse, de giver til indskolings eleverne hen over dagen. Nogle af eleverne giver ligeledes udtryk for, at det er ensformigt for dem at være ansvarlige for den samme aktivitet igennem hele bevægelsesmodulet. Flere af dem efterspørger en højere grad af variation fx i form af et eventuelt aktivitetsskift. Omvendt fortæller en elev, at det giver tryk at have den samme aktivitet hele dagen igennem. Derudover er det muligt at bringe de nyligt opnåede erfaringer i spil i forhold til lave relevante aktivitetstilpasninger og ændringer – og dermed give indskolings eleverne en endnu bedre dag.

AT GØRE NOGET GODT

Da udskolings eleverne bliver adspurgt direkte til, hvad der på 'Åben Skole' dagen gør særligt indtryk på dem, er de ikke i tvivl. Her fremhæver de indskolings elevernes glæde, som noget ganske særligt.

"(...) Den glæde i deres øjne, det gjorde meget." (dreng)

Samtlige af de interviewede udskolings elever forklarer, at det gør indtryk på dem at se og opleve indskolings elevernes glæde og engagement. En anden elev fortæller:

"Hvad gjorde det ved dig, at du så, at de [børnene, red.] blev glade?" (interviewer)

"Jeg blev selvfølgelig glad, ikk'. Det er sgu da sjovt at se sådan nogle små unger have det så sjovt." (dreng)

Citatet indikerer, at indskolings elevernes glæde har en direkte positiv følelsesmæssig virkning på udskolings eleverne. Ifølge udskolings eleverne oplever de, at der er en sammenhæng med de positive virkninger og deres egen indlevelse - dels i instruktør-/

underviserrollen, men også i kernefortællingens univers. Adspurgt til hvordan udskolings eleverne erfarer det at påvirke indskolings elevernes glæde, forklarer de:

"Det var fedt, at de [indskolings eleverne, red.] var så glade og positive. (...) Det gav bare sådan et ekstra boost, når man kunne se, at de blev så glade. Så havde man også lyst til at fortsætte." (pige)

Der tegner sig et billede af, at indskolings elevernes glæde har en afsmittende effekt på udskolings eleverne. Denne effekt udmønter sig ved, at udskolings eleverne ligeledes oplever glæde, og denne glæde "transformerer" de over i endnu større indlevelse og yderligere engagement. Der opstår dermed en positiv synergieffekt mellem ind- og udskolings elevernes glæde, som akkumuleres i takt med, at bevægelsesmodulet skrider frem. Udskolings eleverne fortæller, at de oplever glæde, når de har succes med at gøre indskolings eleverne glade:

"Det gav mig en glad følelse indeni. De blev glade over, at vi gjorde noget for dem." (pige)

"Det var sjovt. (...) Man følte bare, at man havde gjort dem glade. Så var man glad, fordi man havde gjort dem glade." (dreng)

Udover glæde oplever udskolings eleverne også en tilfredshed ved at gøre noget godt for andre. De giver udtryk for, at de i bevægelsesmodulet oplever at føle sig nyttige, og at deres indsats rent faktisk gør en forskel. Der tegner sig et billede af, at udskolings eleverne oplever, at de har en direkte indflydelse på, hvordan indskolings eleverne oplever af 'Åben Skole' dagen.

AT INDLEVE SIG I HISTORIEN

Bevægelsesmodulet er bygget op om et fiktivt univers centreret omkring kernefortællingen om "Frugtland". Udskolings eleverne fortæller entydigt, at de oplever universet som både barnligt, hyggeligt, sødt og sjovt – og at de selv er vokset fra det. På trods af at være vokset fra det, giver især det introducerende lydclip anledning til intern morskab blandt eleverne. Ifølge flere elever er denne morskab forankret i en vished om, at indskolings eleverne vil finde fortællingen troværdig. På denne baggrund oplever flere af eleverne en forventningsglæde og spænding i forbindelse med netop lydclipet, som fungerer som dagens stemningsskabende startfløj. Eleverne forklarer, at kernefortællingen gør, at de lever sig ind i deres roller som undervisere overfor indskolings eleverne. Udskolings elevernes indlevelse bliver yderligere positivt påvirket af, at både aktiviteter og rekvisitter har en tydelig reference til den overordnede fortælling. Dette understøtter kernefortællingens overordnede troværdighed – både over de ældste såvel som de yngste elever. Størstedelen af udskolings eleverne fremhæver, at kernefortællingen har en særlig betydning for indskolings elevernes oplevelse af 'Åben Skole' dagen, hvilket kommer til udtryk i følgende citater:

" (...) Jeg tror, den der historie gjorde meget." (dreng)

"Jeg tror ikke, at de små ville have det lige så sjovt, hvis der ikke var noget, de skulle klare." (pige)

Kernefortællingen medvirker til at engagere indskolings eleverne bl.a. ved at stimulere deres fantasi. Den er et fælles omdrejningspunkt for både de yngste og de ældste elever, hvori begge aldersgrupper har en rolle i kampen mod en fælles modstander. Fjerner man fortællingen fra dagen, vil den få en mere traditionel karakter. To af udskolings eleverne forklarer:

"Det blev gjort lidt mere sjovt, at der var en historie til. At man ikke bare skulle løbe rundt og sparke til en bold." (dreng)

"Så tror jeg, de [indskolings eleverne, red.] ville synes, det var mere kedeligt. For så var der ikke en rigtig historie, hvis man kan sige det sådan. Hvis vi bare kaldte den "boldleg", så er det bare kedeligt jo." (dreng)

Kernefortællingen medvirker til, at dagen adskiller sig fra en normal idrætstime, fastslår udskolings eleverne. Fortællingen er sammenhængskraften i 'Åben Skole' dagen, og den fremkalder entusiasme, motivation og glæde os de yngste elever. Udskolings eleverne giver indikationer på, at uddelingen af vitaminer har en særlig betydning, idet det understøtter et fokus på indsats, hjælpsomhed og fællesskab, og det reducerer fokus på konkurrence og præstation. Udskolings eleverne forklarer, at seancen omkring uddeling af vitaminer gør dagen til noget specielt: De ældste oplever, at deres belønning skaber en glæde og begejstring hos de yngste elever. Hvis udskolings eleverne ikke skulle uddele vitaminer, havde de "bare" sendt indskolings eleverne videre til den næste bevægelsesstation, fortæller en elev.

Kernefortællingens barnlige karakter appellerer dog ikke til alle udskolings eleverne. En af eleverne italesætter det således:

"Det var næsten irriterende, når vi skulle stå og synge den der "Frukt er godt! Frukt er sundt!", når ham der "Grev Mug" kom forbi anden gang. Fordi der havde man allerede sagt det. Børnene synes jo stadigvæk, det var sjovt. Men når man ottende gang skulle give vitaminer og allerede havde givet vitaminer syv gange, så synes jeg ikke, at det var så sjovt mere (...). Det barnlige tog ligesom bare over for meget." (dreng)

Citatet indikerer, at kernefortællingens univers, har en tveægget karakter, hvor der på den ene side balanceres imellem, at udskolings eleverne oplever det barnlige som sødt og sjovt, og at det på den anden side kan opleves som værende for dominerede. Ydermere kan de mange gentagelser medvirke til, at udskolings eleverne mister gejsten i forhold til deres indlevelse og entusiasme.

AT OPLEVE ENERGI OG ENGAGEMENT

I interviewene fortæller udskolings eleverne entydigt, at de oplever, at indskolings eleverne har meget energi. Udskolings eleverne mærker indskolings eleverne energi ved, at de yngste snakker meget, at de er meget aktive og overvejende positive. Udskolings eleverne fortæller, at indskolings elevernes energi udmønter sig i glæde, engagement og en enormt stor indlevelse i igennem hele bevægelsesmodulet. En af eleverne fortæller:

" (...) De [indskolings eleverne, red.] troede jo 100% på den der historie. Og de var bare på, og de løb rundt, og de havde det bare fantastisk." (pige)

Det er i særdeleshed udskolings elevernes belønning af indskolings elevernes indsats, der skaber glæde og begejstring. I forbindelse med markeringen og værdsættelsen af den fælles indsats, oplever udskolings eleverne, at indskolings elevernes glæde kommer som en direkte konsekvens af netop deres handling, hvor de uddeler fiktive vitaminer til indskolings eleverne. Udskolings eleverne fortæller, at som dagen skrider frem, stiger indskolings elevernes efterspørgsel og energi i forhold belønning:

"De små børn ville have MASSER af vitaminer!" (dreng)

Denne energi oplever udskolings eleverne positivt, og de kvitterer med at uddele endnu flere eller større vitaminer til indskolings eleverne. Der tegner

sig et billede af, at "belønningsseancen" nærmest har karakter af en sneboldeffekt, hvor udbud og efterspørgsel gradvis forøges hen over bevægelsesmodulet. Indskolings elevernes store indlevelse har betydning for udskolings eleverne.

" (...) Det gjorde også meget for os, for vi kunne VIRKELIG se, at de [indskolings eleverne, red.] troede på det." (pige)

"Det der med, at de lever sig ind i det, det gør bare en forskel. (...) Så bliver man ligesom bare revet med. Så vil man bare gerne se dem gøre det godt." (dreng)

Der er indikationer på, at det har afgørende betydning for udskolings eleverne oplevelse af dagen, at de erfarer at få direkte positiv respons på deres handlinger, og at indskolings elevernes indlevelse har en afsmittende effekt på udskolings elevernes indlevelse. Nogle af udskolings eleverne fortæller, at de forud for dagen havde negative forventninger til samværet med indskolings eleverne. Disse negative forventninger bliver dog ikke indfriet, idet de har en positiv oplevelse af at være sammen med indskolings eleverne.

Flere af eleverne fortæller, at de oplever det som fordelagtigt at undervise en målgruppe med en høj grad af indlevelse og engagement. Det er dog ikke uden udfordringer for udskolings eleverne at tackle indskolings elevernes energiniveau. De erfarer, at det kan være svært: at få etableret den fornødne ro; at fastholde de yngstes koncentration; at håndtere de yngstes sprogbrug, og; at positionere sig som en tydelig "voksen". Denne type udfordringer forøges som modulet skrider frem, idet indskolings eleverne virker mere trætte. I disse situationer udtrykker en stor del af udskolings eleverne, at de oplever det som positivt, når der følger en kendt voksen rundt sammen med indskolings eleverne, som kan assistere og støtte undervejs alt efter behov. Interviewene viser med

tydelighed, at udskolingseleverne oplever, at alderen på indskolingseleverne spiller en afgørende rolle forhold til, hvilken energi og engagement de oplever på dagen. Jo lavere alder desto større indlevelse. Udskolingseleverne fortæller, at det er ressourcekrævende at få aktiveret indskolingselevernes energi samt at fastholde deres motivation. Når indskolings- eleverne stiller for mange spørgsmål til indholdet i bevægelsesmodulet, har det en negativ påvirkning på udskolingseleverne seriøsitet, engagement og indlevelse i underviserrollen.

AT BLIVE UNDERVIST I FRIVILLIGHED

De unge giver udtryk for, at dagen i høj grad giver dem undervisningserfaring, og denne erfaring opnår de i fællesskab. Derudover bidrager dagen i mindre omfang til de unges generelle viden om frivillighed. Samtlige af de unge i undersøgelsen fremhæver bevægelsesmodulet som det absolutte højdepunkt på 'Åben Skole' dagen.

Det er netop i bevægelsesmodulet, at de unge har en positiv oplevelse, at deres indsats bliver værdsat, og at de oplever tro på egne evner. I forhold til opbygningen og indholdet af dagens moduler, understreger de unge, at de profiterer af aktiverende undervisning med en høj grad af involvering. En stor del af eleverne, giver udtryk for at dagens indledende og afsluttende moduler virker abstrakte, langtrukne og irrelevante:

" (...) Meget af det der, vi fik at vide [i det første modul, red.] behøvede vi ikke rigtig at få at vide for at begynde. Så man kunne godt have forkortet det lidt. Så det kun var den VIGTIGE viden, man fik at vide." (pige)

Udskolingseleverne værdsætter, når undervisningen kobles til et tydeligt formål, og når der er direkte koblinger fra teori til praksis.

En af eleverne forklarer:

" (...) Når du sidder i en klasse, så er det jo én ting, når de [voksne, red.] står og siger det til dig. En anden ting er at komme ud og prøve det." (dreng)

Eleverne fortæller, at de har en positiv oplevelse af, at der i undervisningen bliver taget udgangspunkt i dem – og at dette kan være med til at vække deres interesse for det faglige stof. Udskolingselevernes oplevelser af at blive undervist i frivillighed skal ses i relation til deres læringsforudsætninger. Det vil sige de følelser, holdninger, færdigheder og forståelser, som de møder dagen med. Læringsforudsætningerne fungerer som en linse, hvorigennem de unge oplever dagens undervisning. Derfor er der variation i, hvad de unge lærer og tager med sig fra undervisningen i frivillighed. Indholdet i det første modul bærer præg af DBU's ønske om, at udskolingseleverne skal lære noget om frivillighed, men eleverne giver udtryk for at det ikke er tydeligt for dem, hvorfor de skal lære om frivillighed. Instruktørerne forsøger at gøre stoffet interessant og relevant for dem, men det er inden for den foruddefinerede ramme som DBU's materiale udgør. Eleverne oplever, at undervisningen i frivillighed har et stærkt indholdsfokus.

" (...) Du vidste godt, hvorfor du var der [på 'Åben Skole' dagen, red.]. Men det var sådan mere som om, du bare skulle lave aktiviteter for de små børn, end sådan at skulle tænke over, om du skulle være frivillig eller ej." (pige)

Det første modul er bygget op omkring et indholdsfokus på frivillighed, men flere af eleverne efterlyser, at der i undervisningen i højere grad kommer et øget fokus på dem. Dette vil give udskolingseleverne anledning til at sætte sig selv i forhold til frivillighed med afsæt i egne refleksioner, muligheder og behov.

DEL 3: FLERE FRIVILLIGE

I denne del stilles der skarpt på virkningerne i 'Åben Skole' dagen ift. at blive frivillig i en forening. Indledningsvist præsenteres fundene fra et interview med to unge frivillige. Herefter følger resultater fra spørgeskemaet og en gennemgang af, hvad udskolingseleverne i de otte gruppeinterview tager med sig fra dagen.

INTERVIEW MED TO UNGE FRIVILLIGE

I dette afsnit følger en præsentation af, hvordan to 15-årige drenge fra 9. klasse fra en større skole i hovedstadsområdet er blevet frivillige i den lokale fodboldklub på baggrund af 'Åben Skole' dagen. Vi kalder drengene Henrik og Morten, og de fungerer nu som hjælpetrænere for et drengehold. Tidligere har de begge selv været aktive medlemmer i samme klub. Drengene har ingen forudgående erfaring med frivilligt arbejde, men de har begge haft forskellige typer af lønnede fritidsjobs.

Drengene oplevede dagen som et afvekslende afbræk fra den almindelige skoledag, og de gik ind til dagen med en bevidsthed om, at de skulle hjælpe de yngre børn med at få en behagelig dag nede i den lokale fodboldklub:

"Vi skulle hjælpe en masse 3. klasser med at have en mega god dag. Bare hygge sig og have det sjovt." (Henrik)

Som det fremgår af citatet, gik drengene dagen i møde med en forventning om, at de fik en særlig og involverende rolle i forhold til de yngstes oplevelse af dagen. Denne forventning blev indfriet, idet drengene oplevede at få tildelt ansvaret (sammen med deres klassekammerater) for at igangsætte, gennemføre og facilitere forskellige bevægelsesaktiviteter.

Kernefortællingen om "Agent Supersund" og "Grev Mug", udgjorde omdrejningspunktet for 'Åben Skole' dagen, fortæller drengene. På trods af, at der herskede usikkerhed og skepsis i starten, så giver drengene udtryk for, at instruktørernes indlevelse "smittede af" på dem. Derudover fortæller de, at de yngre børns reaktioner og glæde gjorde særligt indtryk på dem. En af dem forklarer det således:

"I starten var man også sådan lidt... Skal man gøre det for børnene? Føler jeg, det er rigtigt? Men når man så lige knækkede den der kode, så kunne man se, at børnene blev ellevilde. Og så begyndte man bare at gøre det." (Morten)

Med kernefortællingen som omdrejningspunkt, opstod en form for positiv synergi mellem de unge og de yngre børn, og Henrik og Morten oplevede at kunne mestre at skabe glæde og trivsel blandt børnene. Netop ønsket om at bidrage til glæde og positive oplevelser for andre var deres incitament for at prøve kræfter med det frivillige arbejde. Ligeledes oplevede de, at de fik ansvaret for at sikre de yngres børns trivsel undervejs i aktiviteten. Drengene giver udtryk for, at de på dagen bliver tildelt en anderledes rolle end sædvanligt. En af drengene forklarer:

"Som barn på en skole, er man vant til – ligegyldigt hvilken klasse man går i – at det er læreren, der styrer. Det var lidt sjovt selv at være lærer." (Morten)

At blive ansvarliggjort havde således en positiv indvirkning på de unge. De giver adskillige tilkendegivelser på, at netop dette element på dagen gjorde særligt indtryk på dem. Ligeledes oplever de, at denne ansvarliggørelse også følger med, når de udfører trænergerningen i klubben:

" (...) Vi har fået meget lov til at gøre det samme som de andre – dem som faktisk er trænere." (Henrik)

At hjælpe de yngre børn, give dem en god oplevelse og samtidigt lære fra sig, var de væsentligste grunde til, at Henrik og Morten efter dagen meldte sig som frivillige. Morten beskriver dagen som:

" (...) en øjenåbner. Det kan lade sig gøre. Det er fedt. Det var så der, at jeg meldte mig." (Morten)

De to er ikke i tvivl om, at 'Åben Skole' dagen kan være med til at give andre unge et bedre syn på det frivillige arbejde. Derudover kan dagen være medvirkende til at forstærke de unges lyst til at give sig i kast frivillighed.

"Hvis man har lyst til at være træner, så har man lyst til at være træner. Jeg tror, det er meget svært at overbevise folk, der er kritiske over for det i forvejen." (Morten)

Som det fremgår af ovenstående, er drengene ej heller i tvivl om, at dagens potentiale kun kan forløses blandt de unge, der i forvejen har et incitament for frivillighed. De fortæller, at de selv havde en forudgående lyst til at videregive de gode oplevelser i fodboldklubben til de yngre drenge - og at det var på denne baggrund, at de meldte sig som frivillige. Ligeledes giver de udtryk for, at de godt kan se noget fordelagtigt i at få dokumenteret det frivillige arbejde deres på CV. Dog er de yderst eksplicitte omkring, at en kvalificering af CV'et ikke har været afgørende i forhold til at de meldte sig som frivillige i fodboldklubben.

Tilstedeværelsen og synligheden af en repræsentant fra den lokale fodboldklub virkede fremmende i forhold til, at drengene meldte sig som frivillige. Drengene fortæller, at den personlige kontakt havde positiv betydning for dem:

"Han [klubpersonen, red.] gik rundt ude på banerne, og så kiggede han sådan rundt og spurgte om, der var nogen der kunne tænke sig at være træner. Og så sagde mig og Henrik "JA!", og så sagde han, at vi kunne mødes oppe i klubhuset bagefter." (Morten)

Den personlige henvendelse havde en særdeles understøttende effekt på begge drenge, som herefter oplevede både mod på og lyst til at tage kontakt til klubpersonen. Den ene af drengene oplevede kontakten, som en personlig anerkendelse:

"Jeg følte på en måde, at det var ros. Fordi han ligesom havde valgt mig ud. Og så snakkede vi bare generelt om fodbold, fordi jeg havde haft ham som træner før, da jeg spillede der. Så vi kendte hinanden i forvejen. Men det gav et eller andet, at der var en, der så, at jeg var god til det." (Morten)

Morten oplevede således, at han blev "udtaget", hvilket gav ham et ekstra boost og øger hans tro på egne evner. Samtidigt er det vigtigt at have for øje, at begge drenge både kendte klubpersonen og klubben forud 'Åben Skole' dagen.

SPØRGESKEMA TIL KONTAKTPERSONER III

Baseret på svar 7 trænere og 6 bestyrelsesmedlemmer/ledere fra klubber.

Alle klubberne har et tydeligt ønske om at tiltrække nye frivillige og virker umiddelbart parate til at modtage dem. Der er dog flere klubber som kun delvist eller ikke umiddelbart har en plan og en ansvarlig for de nye frivillige.

Hvordan er klubben forberedt på at tage imod nye unge frivillige?

Ja, helt sikkert (1), Ja, delvist (½), Nej (0) og Ved ikke (0).
N=13 og max point er 13. Det vil sige, hvis alle 13 deltagere svarer 'ja, helt sikkert' gives der 13 point.

CITAT

” Vi havde en fantastisk dag, hvor de unge prøvede at være trænere/frivillige for en dag. Så vi håber at vi vække de interessen.

MEN det er vigtigt at vi næste gang har en plan for dette og en plan for den efterfølgende tid, hvilket vi ikke havde denne gang. Så det vigtigste manglede her hos os...”

(Kontaktperson fra klub)

Bestyrelsen har et tydeligt ønske om at tiltrække unge som frivillige i klubben. 13 POINT	
Trænere og øvrige i klubben er klædt på til at hjælpe unge frivillige godt i gang. 11,5 POINT	
Trænere og øvrige i klubben ved, at de kan få tilknyttet unge frivillige hjælpere efter Åben Skole dagen. 8 POINT	
Der er en plan for, at de unge får mulighed for at deltage i uddannelse og kurser. 8 POINT	
Der er en plan for, hvordan nye unge frivillige kommer godt i gang. 7 POINT	
Klubben har udpeget en person, som tager sig af de nye frivillige. 6,5 POINT	

GRUPPEINTERVIEW MED UDSKOLINGSELEVER

I de otte gruppeinterview fremgår det, at udskolings eleverne identificerer fire motiver for involveringen i frivilligt arbejde. Motiverne gør sig gældende for alle de unge – både med og uden frivilligt arbejde.

Det første motiv vedrører, at de unge får en oplevelse at føle sig nyttige ved at gøre en forskel for andre. Dette booster deres selvtillid og giver dem en oplevelse af, at der er behov for dem.

Det andet motiv handler om at de unge får nogle gode oplevelser i bagagen sammen med andre – både jævnaldrende og yngre.

Det tredje motiv omhandler, at de unge opnår nogle kvalifikationer, som kan dokumenteres på CV'et og bruges i deres videre uddannelse og karrierer.

Det sidste motiv vedrører, at de unge lærer direkte gennem praksis og på den måde opdager egne styrker og svagheder.

De unge er yderst eksplicite omkring, at de oplever, at der er en sammenhæng mellem læringsudbyttet fra 'Åben Skole' dagen og deres motiver for frivilligt arbejde. Som beskrevet i del 2 får de unge ansvar og oplever at gøre en forskel for andre. De oplever udskolings elevernes engagement og har det sjovt sammen. De oplever at lykkes gennem en praktisk opgave, som værdsættes af andre omkring dem. Sammenhængen mellem læringsudbytte og motiver er dog ikke ensbetydende med, at udskolings eleverne oplever et øget direkte lyst til at give sig i kast med frivillighedsgerningen. Udskolings eleverne fortæller, at det giver mening for dem at tage et personligt og medmenneskeligt ansvar, men dette afføder ikke nødvendigvis, at de strømmer til i de lokale foreninger. Det kræver tid og overskud at

være frivillig – og det er ikke altid, at de unge oplever at have det. Flere unge fortæller, at de har svært ved at kombinere et frivilligt arbejde med egne fritidsaktiviteter samt skolegang herunder transporttid og lektielæsning. Undersøgelsen peger på, at de unge, som i forvejen har en interesse i at blive frivillige, kan opleve et øget incitament til at blive frivillige. Dagen igangsætter for de fleste nogle tanker vedrørende frivilligt arbejde, men der er stadig langt fra tanke til handling. For nogle af de unge har det betydning, at de "får noget" for deres indsats. For andre har det mere karakter af en god sideeffekt.

"Frivillighedsgnisten" bliver tændt på 'Åben Skole' dagen, men herfra er de unge overladt mere eller mindre til sig selv: De skal selv være opsøgende og ofte på eget initiativ rette henvendelse til en forening. Dette kræver en vis portion mod og vilje, udtrykker de unge. Derudover fremhæver de betydningen af have et forudgående kendskab eller en relation til den forening, som de måske ønsker at rette henvendelse til. I den henseende kan det være rigtig afgørende, at der på 'Åben Skole' dagen er en synlig klubperson til stede, og at klubpersonen interagerer med de unge – blandt andet ved at gå rundt og anerkende de unges indsats. Ydermere reagerer de unge positivt, når klubpersonen er et "kendt ansigt" fra lokalområdet. Dette giver klubben legitimitet. Den synlige klubperson kan medvirke til, de unge oplever, at det er nemt og trygt for dem at rette henvendelse til klubben efter dagen. Klubpersonen kan også bruge dagen til målrettet rekruttering af frivillige.

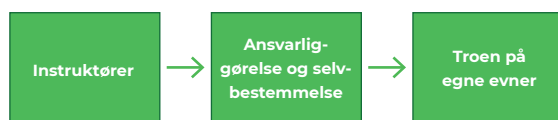
DEL 4: SAMMENFATNING & UDVIKLINGSPERSPEKTIVER

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

Ud fra gennemgangen af DBU's egne undervisningsmaterialer, spørgeskemaer til skoler og klubber, observationer af fire afviklinger samt interviews med, projektledere, unge frivillige og udskolings-eleverne, har vi i de foregående tre afsnit afdækket hvordan udskolingseleverne og to unge frivillige oplever 'Åben Skole' dagen, og hvordan den kan medvirke til at flere unge bliver frivillige i foreningslivet. Undersøgelsen har afdækket og belyst indsatserne i 'Åben Skole' dagen med udgangspunkt i forandringsteori og med henblik på at stimulere den videre udvikling af HKK (figur 2, s. 9).

I denne del sammenfattes og perspektiveres resultaterne, til en række opmærksomhedspunkter, som vi finder centrale for den videre udvikling af 'Åben Skole' dagen i sig selv og for den ønskede virkning på de unges udbytte og lyst til frivillighed.

1. Ansvar og støtte

Undersøgelsen viser, at de unge har en positiv oplevelse af at blive ansvarliggjort og have en høj grad af selvbestemmelse. Igennem erfaring med trænergruppen oplever de unge, at de selv skal og kan klare de udfordringer, de møder i forbindelse med bevægelsesmodulet. Dette har stort potentiale ift. at give dem en succesoplevelse og en øget tro på egne evner. For en stor del af de unge er den ansvarlige underviserrolle relativt uvant, og flere elever oplever ikke tilstrækkelig støtte fra instruktørerne. Der er derfor behov for at styrke instruktørernes vejledning

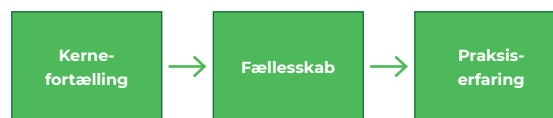
og feedback undervejs. Det kan fx være ved at tilbyde konkret hjælp, hvis de er kørt fast med henvisning til og gentagelse af de principper og værktøjer de tidligere er præsenteret for, eller give opmuntring og ros i forhold til deres ageren i den nye rolle.

2. Gøre noget godt

Undersøgelsen viser, at det har en afgørende positiv betydning for de unge, når de oplever, at de gør noget godt for andre. De unges engagement er drevet af et ønske om at give de yngre børn en god oplevelse. De unge oplever, at deres indsats bliver værdsat af børnene - og i nogle tilfælde også af de voksne. Dog er det krævende for de unge at gøre noget godt. Det kræver en høj grad af indlevelse i kernefortællings (barnlige) univers, som mister sin troværdighed, når børnene bliver for gamle. De unge oplever, at konfrontationstiden kan være udmattende, og de finder det ensformigt at stå ved den samme bevægelsesaktivitet. Derudover efterlyser de unge en højere grad af voksenstøtte med henblik på at hjælpe med at klare de pædagogiske udfordringer, der følger i halen af at undervise yngre børn.

3. Gode oplevelser sammen

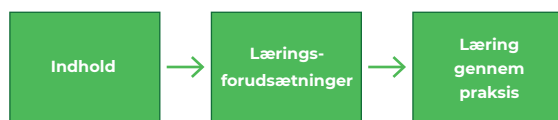

Undersøgelsen viser, at de unge har en positiv oplevelse af at gøre noget i fællesskab – både sammen

med deres jævnaldrende kammerater og sammen med de yngre børn. De unge oplever, at kernefortællingen udgør et fælles omdrejningspunkt, hvor begge aldersgrupper har en rolle i kampen mod en fælles modstander. Derudover oplever de unge, at de gør sig nogle gode erfaringer med den ansvarlige underviserrolle, og at det er i fællesskabet, at de klarer de udfordringer, som opstår. De unge indfinder sig let i de forskellige roller i grupperne, hvor nogle er mere fremtrædende end andre. Nogle af de unge forbliver i den samme rolle, andre skifter undervejs. Det er derfor et opmærksomhedspunkt, at støtte de unge i afprøve sig selv i forskellige roller indenfor gruppens fællesskab og at arbejde aktivt med samarbejde og kammeratstøtte blandt de unge.

4. Praksiserfaringer

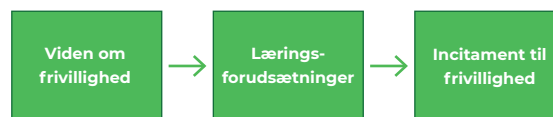

Undersøgelsen viser, at de unge har en positiv oplevelse af, at indholdet i undervisningen i det første modul kan omsættes til praksis og at de dermed får styrket deres praksiserfaringer. Ligeledes reagerer de unge positivt, når de selv får lov til at være aktive og afprøvende i undervisningen i modul 3. De unge profiterer af: at undervisningens indhold tager udgangspunkt i dem og deres forudsætninger; at der er en tydelig struktur med klarhed over formål, og; at der er korte og præcise introduktioner. De unge oplever et begrænset incitament til at byde ind i undervisningsseancer af traditionel karakter.

På 'Åben Skole' dagen benyttes enten traditionel klasseundervisning (modul 1 og 4) eller selvstændigt gruppearbejde med begrænset støtte (modul 2 og 3). De unge oplever et stort skift mellem at blive undervist i abstrakte teoretiske emner på en traditionel måde til at være aktive og ansvarlige for at udføre en opgave i praksis. Undervisningsmetoder og lærings-

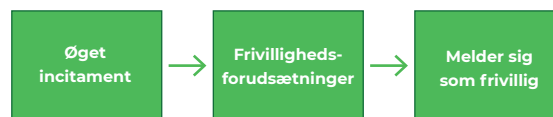
aktiviteter, som placerer sig imellem de to yderpoler, og som tager højde for de unges lærings- og frivillighedsforudsætninger, kan medvirke til at binde bro mellem de unge og det faglige indhold og samtidig øge chancen for, at de unge starter en refleksion over deres muligheder for at blive frivillig.

5. Fra undervisning til frivillighed

Undersøgelsen viser, at der på 'Åben Skole' dagen både bliver arbejdet med at tilbyde et undervisningsforløb til skolerne og med rekruttering af nye unge frivillige. I forandringsteorien har vi benævnt det "Viden om frivillighed". Der kan stilles spørgsmål ved, hvordan den erhvervede viden skal kunne medføre øget frivillighed i sidste ende – eller hvilke type viden de unge har brug for til at styrke deres incitament til at blive frivillig. Eleverne giver udtryk for at en del af undervisningen i første modul er irrelevant, og at de har svært ved at koble den til deres verden. Det er derfor et opmærksomhedspunkt at styrke undervisningen i frivillighed og foreningsliv, hvor fokus tager udgangspunkt i de unge, og hvor der igangsættes refleksioner over muligheder for at blive frivillig i en bred kontekst.

6. Overgang til frivillighed

Undersøgelsen viser, at 'Åben Skole' dagen stemmer overens med de unges motiver for frivillighed. De unge reagerer positivt, når der er en synlig, involverende og aktiv klubperson tilstede. De unge oplever, at der på dagen er et overvejende fokus på træneropgaven, og at der mangler tid og rum til refleksion i

forhold til, hvordan de kan se sig selv som frivillig i en bredere kontekst. Dagen tænder en gnist for nogle af de unge, men klubberne skal gøre en indsats for at holde gang i gnisten blandt de unge. For de fleste kræver det mere end blot et éndagsarrangement og et postkort. De unge skal opfordres, hjælpes, og støttes i at kunne se det fordelagtige (tidsmæssigt og personligt) i at involvere sig frivilligt og en mere tydelig åben dør i foreningerne.

AFRUNDING

Samarbejdet mellem idrætsforeninger og skoler er et relevant og vigtigt område, og DBU's ønske om at understøtte skolernes arbejde med en aktiv skoledag med fokus på trivsel og sundhed er prisværdigt. Koblingen til frivillighed er vigtig for klubberne, der mangler dem, men også for de unge selv, som gennem frivilligt arbejde kan få værdifulde oplevelser og styrke deres kompetencer på flere områder. Denne undersøgelse har sat fokus på aktiviteter, resultater og virkninger i 'Åben Skole' dagen og peger samtidig frem mod fortsat udvikling et populært koncept (HKK), som hvert år samler mange elever om bevægelse og foreningsliv i skolen.

Afslutningsvis skal lyde en stor tak til alle de elever, skoler og kontaktpersoner, der har deltaget i undersøgelsen.

Også tak til instruktører og projektledere i DBU for at give adgang til undervisningsmaterialer, evalueringsrapporter og muligheden for at deltage på dagene.

REFERENCER

Folkeskoleloven. Tilgået d. 24. august 2022: <https://www.retsinformation.dk/eli/Ita/2021/1887>

Funnell & Rogers (2011). Purposeful program theory: effective use of theories of change and logic models. 1st ed. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

Dansk Boldspil-Union (2018). Evalueringsrapport 2016-2018, internt dokument.

Dansk Boldspil-Union (2019). Evalueringsrapport 'Hovedet, Kroppen, Klubben' 2019, internt dokument.

Dansk Boldspil-Union (u.å., a). Manual til 'Åben Skole' dag for udskoling, internt dokument.

Dansk Boldspil-Union (u.å., b). PowerPoint 'Åben Skole' dag udskoling, internt dokument.

Dansk Boldspil-Union (u.å., c). Program for 'Åben Skole' dag, internt dokument.

Dansk Boldspil-Union (u.å., d). Manual til 'Åben Skole' dag for indskoling, internt dokument.

Hiim & Hippe (2004). Læring gennem oplevelse, forståelse og handling: en studiebog i didaktik. København: Gyldendal.

Hovgaard (2017). Aktivitetsudvikling i Idræt - innovation i praksis. Samfundslitteratur.

Pawson & Tilley (1997). Realistic evaluation. London; Thousand Oaks, Calif: Sage.

www.dbu.dk (u.å., a). Den åbne skole og klubben. Tilgået d. 12. april 2022 på: <https://www.dbu.dk/boern-og-unge/fodbold-i-skolen/for-skoler/den-aabne-skole-og-klubben/>

www.dbu.dk (u.å., b). Hovedet, Kroppen, Klubben. Tilgået d. 12. april 2022 på: <https://www.dbu.dk/boern-og-unge/fodbold-i-skolen/for-skoler/hovedet-kroppen-klubben/>

HOVEDET, KROPPEN, KLUBBEN

Rapport udgivet af
Forsknings- og Implementeringscenter for
Idræt, Bevægelse og Læring | 2022

